

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

318 - 8 עמודים

**מכתב הגר"מ קליין
שליט"א בעמח"ס
שו"ת משנה הלכות,**

כבוד מרנן ורבנן בעיר
בארא פארק והקהילות
הקדושות" ... ובו כמה
הצעות למען השלום וגם
עדיות מדברי הגאון בעל
אגרות משה זצ"ל... יום
המיוחס תש"ס

מנשה הקטן

אברק"ק אונגוואר ור"ם רישבת "בית שערים"

ברוקלין, ניו.

MENASHE KLEIN
Rabbi of Ungvar
 1578 53rd Street
 Brooklyn, N.Y. 11219
 (718) 851-0089

יום המיוחד התש"ס בני"י יצו"א

בחדש הגאולה, ישלח לעם סגולה,
 ובחודש של מתן תורה, יגלה לנו אורה,
 ואלהיו הנביא לבשרנו, שלום ואהבה
 במחננו, ובביאת משיח צדיקנו.

כבוד מרנן ורבנן וכו' בעיד
 בארא פארק והקהילות הקדושות.

אחרי תת שלום וברכה באהבה וידידות,

אמתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני, אשמרה לפי מחסום וגו' נאלמתי דומי החשתי מטוב וכאבי נעכר, חס לכי בקרבי
 בהגיגי ובער אש דברתי בלשוני, (תהלים ל"ט ב') וכתוב שומר מיו ולשונו שומר מצרות נפשו (משלי כ"א) ובחז"ל שמעון
 בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה, (אבות פ"א י"ז) ואיתא בזהרר כי כמו שיש עונש בדבור
 להי"ד, כן מעיד נגדו למעלה מי שיוכל לדבר ולהוכיח ואינו מדבר ופונגם שלא יצאו מליץ תריצין מהבורא לכ"י ומכ"י להבורא
 ח"ו, ור"ש שהגם שאני שומר מי מלרבר מ"מ כיון שהחשתי מטוב ג"כ כאבי נעכר, ועיין תהלות ישראל מהמגיד ז"ל. ואולי
 העצה לכתוב הרברים, שאו אינו מדבר ומקיים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה, וגם מוציא החמימות מלבו ואין כאבי נעכר.

באחי במכתבי זה לא כמלמד ולא כמוכית, לדבר לא אוכל, לחסום פי נאלמתי דומיה, ואמתי לכתוב איזה מאמרים בלב
 ללב אדבר, אולי יהיו דברים היצאים מן הלב ותכנסים אל הלב, הנח זה כמה חרשים אשר נתקיימה מחלוקת לשם שמים
 בעידנו בארא פארק עיד ואם כישראל אשר כ"ה היא כעת מגדולי העירות בעולם ואולי הכי גדולה בעולם אשר כ"ה מחזיק
 לאלפים רבבות מאחינו בני ישראל בלע"ד שומרי תורה ומצות ומדקדקים על חוט השערה כ"י אמן סלה. וכמו שיש בלע"ה
 רבוי אוכלסיה כן יש כ"ה קהילות וקהילות שונות וחשוכות, ורבנים חשובים גדולי ישראל מורי הוראות ולומדי תורה איש
 איש לפי מהללו, וכל אחד משתדל ככל כחו ודרכו בקודש להגדיל תורה ולהאדירה, הן בתשכ"ב הן כשיבכות קטנות וגדולות
 והן ככוללים לאברכים וכן ברף היומי לימוד הש"ס ולימוד ש"ע ופוסקים והלכה למעשה הן לרבים והן ליחורים, חברות
 תהלים, חברות משינות, בנות יעקב לבנות צניעות וצדקניות גמחיים ביקור חולים, חסידים וצדיקים נמשכים אחרי רבותיהם
 הצדיקים והקרושים ההולכים בדרכי הבעש"ט הקדוש, אחינו בני אשכנזים נמשכים בדרכי רבותיהם ואבותיהם בדרך מן
 החיים וצוקלה"ה, אשכנזים לוטאים ממשיכין בדרכי רבותיהם וברוך מן הגר"א וצוקלה"ה ספורים מאחינו בני ספרד וח"מ
 ועוד ועוד השם עליהם יהי.

והגם שבציבור כזה יש שינדים בנסחאות ובהלכות לפי הקבלה כדרך החיים מ"מ בעוה"י הרגלנו לחיות יחד ולשמור כל
 אחד על גוף שלו בתוך הציבור החשוב ולא חוששין ללא תתגודדו וכל אחד יש לו כ"ד שלו בתרי כתי גינים כעיר אחד
 ליכא לא תתגודדו, או שאין כ"ד קבע בכלל, בכל אופן כל אחד לומד להבין את חבירו ושכיניו הקרוב אלי וסובל את מנהגו
 ואם אחד אומר ויצמח פורקניה ויקרב משיחה, והשני אומר וימליך מלכותי בחייכון, אחד אומר ברוך שאמר והי' העולם
 והשני אומר הודו לה, אחד אומר ברוך ה' לעולם מצד הש"ס והשני מסיים שומר עמו ישראל לעד, ויש אין אומרים אפי' בכל
 למוצש"ק שלדעת הר"ת ורעמימה ועיין מ"ב שהוא עדיין שבת גמור והעושה מלאכה באותו זמן חייב בה' נדה בשיטת ר"ת
 השבוע הרגלנו לומר שזה מנהגם, ואפילו בענינים חמורים של איסור כרת סקלה ומיתת כ"ד כגון בה' נדה בשיטת ר"ת
 למוצש"ק חצי שעה או יותר מוקדם, אין צועקים עליהם מחללי שבת אלא מקבלין קבלותיהם שכן קבלו אבותיהם
 ודכותיהם, וגדולי התורה ומורי הוראה של כל העיר עונים על שאלותיהן של כלם בהבנה טובה ובאהבה וחסה ובסבלנות,
 ואם יש איזה ענין דבר קשה שנשאל בעיר מתעצים הרבנים זה עם זה וגם אני בתוך עמי ישב בעוה"י וכמה פעמים אני

מתייעץ עם חבדי בנרון שאלות קשות בבחינת רבוק חבדים, וכן לפעמים אחרים שואלים ומתייעצים אתי והכל באהבה ובחבה, ומתחננים זה עם זה ואין קוראין זה לזה ח"ו מחללי שבת ומנסגי יין וכיוצא בו ח"ו אלא מקבלים כאהבה זה את זה.

היות כי השטן עושה פעולות ונברא להיות משטין הנה רואה קיבוץ קדוש כזה עם מוסדות תורה למפת נוסף על האהבה השרוי בין הרבנים, מתחכם ועושה תחבולות היאך לעשות מלחמה ח"ו לשבר את הבנין הקדוש ולפעמים בחסידות וההירות יתירה ופעמים כא בתאות שונות ופעמים תרדיהו יחד וידכו ראשונה להפריד ולעשות פירוד בין הרבנים ונעשה מחלוקת וכיון שכל אחד כונתו לש"ש נעשה מחלוקת לש"ש וכבר אמרו כל מחלוקת שהוא לש"ש סופה להתקיים והולך וממשיך ח"ו, ונתח כנראה מעשה שטן הצליח דוקא לעשות אי פרומע מחלוקת, והוא מצות עירוב שתקנה לנו שלמה המלך למען השלום כמבואר בירושלמי הובא בסמ"ג, וראו כמה גדולים בצערן של בני וכנות ישראל ששואלין ודורשיין למה נגרע מכל העולם כולו ומבקשיין לתקן עירוב בעירנו כמצוה עלינו שלא יבאו לידי מכשולות שיש להם כ"ה משפחות ברוכי ילדים וכמעט א"א להחזיקן בבית וכפרט בימות הקיץ גם בגדולים השכחה מצוי ויוצאים ח"ו ומוציאים כשוגג, בפרט חולים שיש בבארא פארק כאלפיים איש או אשה שמשתמשים בכסא (וויל טשער בלע"ז שצריכין לצאת ולבא ע"י זה) וגם זקנים שצריכים קנה משענת, מכונת שמיעה באוזן, חולי לב שצריכים להוציא כדורים מפני הסכנה, אנשי ההצלה שצריכים ככל שבת להוציא ולהכניס לביה"ח, גם להביא מאכל בביקור חולים כביה"ח, גם כיבוד אב ואם שיוכלו להביא הנכדים שישתעשעו בהם ושלא יהיו מסוגרים בבית כל השבת ככבית אסורים בכל שב"ק.

גם כי יש הרבה אנשים חלושי דעת שמצוה להצילם מחילול שבת שרובם אינם להכעיס אלא חוטאים לחיאבון או בכלל תינוקות שנשבאו, והארכתי בזה בקונטי' צדיק באמונתו יחי' אלא לפי שיש טעונים שאין מצוה להצילם ולכן אעתיק כאן לשון מוריניו החפץ חיים במכתבו למנהיגי עדה, וז"ל וכאמת כימינו אפי' החוטאים גמורים ברובם אינם להכעיס ח"ו רק תועים בדרך ע"י פושעים שמתעים אותם והרי הם ממש כשה אובד שאינו יודע איך לשוב אל בית בעליו ומצוה רבה הוא לרחם עליהם וכו' הא למה זה דומה למי שראה את חבירו טובע בנהר או שאר סכנה שמצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו, שנאמר לא תעמוד על דם רעך ועיין ח"מ סי' תכ"ו וכו' וא"כ הרבד פשוט דאם יכול למנוע את חבירו מאיזה עון או אנשי עירו ואינו מונע הוא יתפס באותו עון, באנשי עירו ואינו מוחה נתפס על עון אנשי עירו ע"ש, וכ"כ החד"א ז"ל דרוב החוטאים כזה"ל הם תינוקות שנשבאו ולא פושעים ומצוה להצילם מהחטא ע"ש. ועיין רש"י סנהדרין דף ס' בזה"ל שאין כ"ד סמוכין ולא עונשין. ולכן קמו גדולי הרבנים ופוסקי העיר ותקנו עירוב לכל העיר כרת וכרין, אלא דקמו איזה רבנים שבאים מחדר אחר ואינם מסכימים עם תיקון עירוב, וחתמו על קול קורא שאינם מסכימים לעירוב זה, ולכאורה אין זה עולה מצדם שחם אינם מסכימים וכוונתם לש"ש, אבל דא עקא שהם לא הרגיעו והספיקו עצמם בקו"ק בכתב אלא נכנסו במלחמה לשבור את העירוב ולכטלו והולכים ומטרידין אנשים ונשים המטלטלין ע"י העירוב וצועקים עליהם וקוראין להם מחללי שבת ופסולי עדות וכיוצא בו, ודבר זה שוב נכנס בדין שכל הקורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו, ומעשה שטן הצליחו שיצא מזה מחלוקת ובזיונות מזה לזה חילול השם שרבנים צדיקים גודרי גדר במקום לחזק אלו לאלו, אלו ואלו בבזיון מבוין ח"ו.

ואמרו חז"ל (סנהדרין ז' ע"א) אמר רב הונא האי תיגרא דמיא לצינורא דכידקא דמיא כיון דרווח רוחה, ובתש' הגאונים גרס לצנורא דביזקא, פי' ריב דומה לפריצת נהר כיון שהמים רבין ונפרץ הגהר אם סוכרין אותו מוטב ואם לאו הפרץ רחב והולך. דמי לגורא דגמלא כתש' הגאונים שם מתקנת יהושע בן גמלא לא ממטינן ינוקא ממתא למתא וכו' ואם יש גשר קורות ועפר ממטינן, מחלוקת דומה לכידקא דמיא אם לא יסתמו הפירצה יתרחב תנהר שהוא התי' יפרץ ויתבזה ואם לא יסתמו מיד שוב לא יועיל הסתימה שכיון שנתבזה נתבזה ומי יקבל אחריות ולכן אמרו גם גורא דגמלא שאם יש שם עפר שמקיים בעצמו נפשי כעפר לכל תהי' או ממטינן ליניקא ואם חסר והוא רק כקודה בלי עפר אין ממטינן ליניקא ובגמ' סנהדרין עוד (דף ג"ב ע"ב) אי' אליעזר למה ת"ח דומה לפני ע"ה בתחלה דומה לקיתון של זהב סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף נהנה ממנו דומה לקיתון של חרס כיון שנשבר שוב אין לו תקנה. ועיין רש"י שם השייכות של מימרא זו משום דאיירי בעדת קרת והם היו ת"ח כדכתיב נשיאי העדה וגו' וע"ש שפיתם אותו רשע כשנהנו ממונו הקלו בעיניו להשיאם ולהחזיק ידם במחלוקת ולמרוד בהקב"ה. הנה גרם קורח בהנאת הממון שלו להגי נשיאי העדה שהעמיים משה רבינו ע"פ ה' במבואר כפי' יתרו גרם להם למרוד בה' ח"ו, ומינה נלמד אגן עד היכן הדברים מגיעים ועד כמה המחלוקת גורמת אפי' בצדיקים ולכסוף הי' מה שהי'.

והנה מזמן הלל ושמאי ואילך שרבו תלמידיהם שלא שמשו כל צרכן אצל רבותיהן דבו מחלוקות בישראל ונעשה תורה כשתי תורות ומיהו בכל זאת ככל דוד ודוד שהיו חלוקי דעות בין מורי הוראות וגדולי ישראל הללו אוסרים והללו מתידין כבדו אלו את אלו ונחלקו בדרך כבוד ועל כזה אמרו דהקב"ה יושב בשמים אומר נצחוני בגי', ובגמ' (ע"ז דף מ' ע"א) ההוא

אדכא דצחנתא דאתי לסירכא נפק רב הונא בר חיננא וחזי ביה קלפי ושרייה, א"ל רבא ומי איכא דשרי בה"ג באתרא דשכיחי קלפי נפק שיפורי דרבא ואסר שיפורי דרב הונא בר חיננא ושרי, ואמר רב אשי אנא לא אסרנא ולא שרינא בין בגופן בין בצירן וקיי"ל כרב אשי והוא בתראה. וכמשנה (עדות פ"א מ"ד-ה) ולמה מזכירין את דברי שמאי וכו' שלא יהא אדם עומד על דבריו שהרי אבות העולם לא עמדו על דבריהם, ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובין הואיל ואין ההלכה אלא כדברי המרובין שאם יראה ב"ד את דברי היחיד ויסמוך עליו ופי' הראב"ד בשם התוספתא ושוב כתב שהוא שני טעמים והעיקר שאם יראו ב"ד האחרון שהלכה כיחיד הראשון יסמוך עליו כלומר יקבע הלכה כמותו כמו שמצינו באמוראים אחרונים שהן קובעים הלכה כיוחידים הראשונים ככמה מקומות ואע"פ שהמרובים חולקין עליהם ואם לא שמצאו דברי היחיד הראשון לא היו אחרונים יכולין לדחות דברי הראשונים מרעת עצמן לפי שאין ב"ד יכול לבטל וכו' אלא מכיון שמצאו היחיד מן הראשונים שה"י חולק עמהם היה להם כמה לתלות ע"ש. ואפי' במקום שחלקו זה עם זה אמרו שלא יאמר דבור שאינו צריך כדאיתא בגמ' שוב מעשה בתלמיד אחד מתלמידי בית הלל שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה מצאו תלמיד אחד מתלמידי ב"ש א"ל מה זו סמיכה א"ל מה זו שתיקה שתקו בנייפה והלך לו אמר אביי הלכך האי צ"מ דאמר ליה חברא מילתא לא ליהדר ליה מילתא טפי ממאי דאמר ליה חבריה דאיהו אמו ליה מה זו סמיכה וקא מהדר ליה מה זו שתיקה ע"כ (כיצה כ' ע"ב) הנה זה בא ואמר ליה למה אתה עובר על דברי ב"ש והלא אנו חלוקין עליכם, והשיב לו מה זו שתיקה היה לך לשתוק ואינך שותק כלומר אנחנו ס"ל כב"ה די.

אלא רפעם תנן (שבת י"ג ע"ב) כ"י"ח דבר שגזרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרזן שעלו לבקרו נמנו ורכו כ"ש על ב"ה וי"ח דברים גזרו בו כיום, ובגמ' (שם י"ז ע"א) הכרזו לגת שמאי אומר הוכשור הלל אומר לא הוכשור א"ל הלל לשמאי מפני מה כוזרין כשהרהר ואין מוסקים כשהרהר א"ל אם תקניטני גוזרני טומאה אף על המסיקה נעצו חזק בבית המדרש אמרו הנכנס יכנס והיוצא אל יוצא ואותו היום היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל וגזרו שמאי והלל ולא קבלו מינייהו ואתו תלמידייהו גזרו וקבלו מינייהו. ופרש"י והיוצא אל יוצא לפי שהיו רוצין לעמוד במגין, קשה, לפי שהלל נשיא וענוותן. ובירושלמי שם פ"א ה"ד דברים מכהילים עיין פיה"מ להרמב"ם ובק"ע שם. ומי יודע עד היכן מחלוקת יכול להגיע ח"ו.

והגם כי לעצם תיקון העירוב למעשה בבארא פארק עכשיו עמתי מן הצד מפני טעמים הכמוסים אצלי גם כי בעז"ה דברי כהלכה זו כבר אמורים ומפורסמים בעולם התורה בס"ד שאין כאן רה"ר דאורייתא לכ"ע ואפי' להמחמירין ביותר, ולפני כמה שבועות בהיות בירושלים עיה"ק ביקרתי את ידי"ג הגאון הגדול מהרה"ש אלישיב שליט"א ושוחחנו מהעירוב פה בבארא פארק ובין הדברים אמרתי שיש פה סביב העירות הגדולות היתר הכי גדול שיש בכל עיר ועיר שיוצאים הימנה או באים ונכנסים לעיר יש מחסומים שכל מכונית וכל העובר צריך לעמוד ולשלם מס ואח"כ פותחים המחסום וא"א לצאת ולבא בלי תשלום זה ולכן העמידו מחסומים הרבה כדי שכל העובר בע"כ מוכרח לעבור המחסום ולעמוד ולשלם ואח"כ הוא ניתן רשות לעבור המחסום ועכ"פ כל עיר גדולה יש לה מחסום כזה ושם א"א לעבור בלי רשות לכל אחר ונמצא זה כמו דלתות לעיר ועל זה הגיב הגר"ש שליט"א א"כ על מה מדכרים דלפי זה הוא עיר שיש לה דלתות נעולות בכל יום כולו. ואמרת דה"ב זוהי מהטעמים שעליו טומכים וכבר הבאתי כן בספרי אום אני תומה.

ואמרת שכן להקב"ה שהמציא רבנים ועסקנים עוסקי בצ"צ לשמה לזכות את הרבים ולהציל אלפים מישראל מחילול שבת בכל שבוע ושבע שבת ויום טוב ויר"ב אשרי להם שזכו לכך, אמנם אתר שראיתי כי ח"ו אש ללהב יצא אש המחלוקות מהמנגדים לעירוב ומתחלה חשכתי שהוא רבר עובר בלי מכשול וכדרך כל הלכה שנואית חרשה למי שאינו בקי בה אבל כנראה עדיין לא נחה ושקטה המחלוקות אלא ח"ו מוספת וחולקת בין הצבור הזורדי.

והיות כי לפי עין הרואה כעת נראה דעיקר טענת האינם מסכימים משום חששא שיגרום העירוב ח"ו על לעתיד פירצות והמתירים טוענים חדא שאין אנו בכלל גזרות ולאסור עירובין מטעם חששות אפי' היו חששות ממש, והשניעת שבאמת אין כאן חששות כלל שמא יבואו ע"י פרצות לדעתם, והשלישית שאין מניחין מנהג אבותינו מאז ומלפנים ולהציל הדאי ממכשול של חילול שבת שיש כבר, ואפשר למנוע ולהציל בכל שבת למאות ואולי אלפים בני"י מחילול שבת ע"י העירוב. כשכיל ספק חשש שמא יגרום העירוב פירצות אפי' ה"י באמת חשש על לעתיד ח"ו, וברי ושמא ברי עדיף, ואם יצילו אדם אחד מחילול שבת או עשרה בני"א בשבת זו ודאי החיוב עלינו להציל ולא לחוש מה שאפשר יולד מזה פירצה, ולעתיד נראה ונשתדל ונחכים שלא יבא ח"ו שום מכשול של פרצה מן המצוה. (וכפרט שאנו רואים שבמשך כמה חדשים שהעירוב

קיים לא עשו ח"ו דברים שיראו ח"ו זילותא בשום דבר יחור מקודם, וגם שבכל מקומות מושכותיהם של אחינו בני ישראל שעשו עירובין וגם עושים כהיום אין מביא העירוב לידי פריצות ומכשולות ח"ו ואדרבה מצוה גזירת מצוה ששכר מצוה מצוה ואין מצוה גדולה בתורה מזיכוי הרבים לשמירת שבת וזיכוי הרבים בעיר גדולה כזו שאפשר להציל אלפים מחילול שבת שודאי גזירת מצוה וכ"ש לא ח"ו שיגרום עבירה וח"ו עריות) ולמה נחוש שדוקא פה בבארא פארק יביא לידי פריצות, עכ"פ כרי ושמא כרי עדיף, גם כי איכא מצוה מד"ס לערב וכל שהציבור מבקש העירוב החיוב על הרבנים של הקהילות לתקן להם העירוב וכמ"ש מרן הח"ס ז"ל.

וגם בכל העולם כולו איכא עירובין היום החל מירושלים עי"ה ת"א חיפה וכלל עיר ועיר וכרך וכרך בארצינו הקרושה, מגדול ועד קטן, ולהבדיל עוד באנטווערפן, ובאמעריקא, במאנסי, מאנראוו, ניו סקווער, קיו גארדענס, סיגעייט, ברוקלין באלטימאר, דעטרויט, ועוד כמה עירות, ומלפנים בכל העירות בערי יודאפן, ואצלנו בעיר אונגוואר, מונקאטש, קאששו, פרעשכארג, וגם בפולען, ווארשא, לאדז, קראקא, ושאר עירות וליטא כיווילנא, בריסק, וגם בקארלין עיר של בעל משכנות יעקב, וראדין, ולא חששו משום פריצה וגם לא הביא פריצות ודאי ודאי שגם אנשי בארא פארק לא גרועים ופחותים הם ח"ו מכל העולם וכמו שבשאר מקומות לא גרם העירוב הפריצות כן גם בבארא פארק לא יגרום פריצות, ואדרבה מצוה אצולי ומצלי ואגוני ומגני מן החטא.

ידוע דגם בעל המ"ב ז"ל שכתב לבע"נ להחמיר על עצמו. מלטלטל בעירוב, לא אסר על הכל הכלל כולו אלא לבע"נ אבל מ"מ היה בעיר עירוב למי שאינו בע"נ או לכה"פ לעת הצורך, וגם בעיר של המשכנות יעקב (קארלין הי" עירוב) ומח לי לחשוב המפורסם לא צריך ראי. וא"כ אפי' להמ"ב דבע"נ יחמיר על עצמו אבל לא כתב ללחום נגד העירוב ולשבור הלחיים ולקרוע הצורת הפתח או סתם לעשות מעשה פרעות להעירוב. והמתק חוטים או שובר לחיים בידיים אינו בע"נ אלא בעל משתית שמשחית ממון ישראל וגורם מכשול בחילול שבת.

ומאחר כי מסתמא שני הצדדים כוונתם לש"ש הנני מציע כמו שבכל דבר שיש בו חלוקי דעות בהלכה יכרוז ג' רבנים שיכתבו הרבנים להם שר"ת כנהוג מאז ומקדם ולראות טענותיהם אלו ואלו, ולהשיב על רכריהם כפי הצורך ואז יתברר הכל בין גדולי ישראל ולא בפישקעווילען. ועצה זו תועלחה כפלים, חדא שיתבררו הענינים יותר ויותר ע"י פלפול ודבוק חכמים לש"ש שכיון שידעו הכותבים ששולחים המכתב יעבור בקורת לפני ת"ח מובהקים שבדור, ידקדקו יותר על דבריהם כמ"ש שמואל כשנסתלק רב אול גברא דמסתפינא מיניה ועיין רא"ש בשם הראב"ד שם, והשנית שע"י יתבררו נמי מי הם ההולכים ולמי החותמת ולמי הפסולים, שלעת עתה מה שהראו לי הקו"ק עם חתימות האינם מסכימים אשר הרבה מהם הם אנשים חשובים בעלי שם אבל לענין הלכה הרבה מהם מעולם לא עסקו בהלכה וכ"ש בהלכי עירובין, וממילא החתימה של מי שאינו יודע ואינו בקי בהלכה אינו חתימה והם רק להשלוח הציבור ועל זה אמרה תורה מדבר שקר תרחק. ובגמ' שבועות (ל"א ע"א) מנין לחלמיד שאמר לו רבו חד סהדי אית לי ותא אתה קום החם ולא תימא ולא מידי דהא לא מפקת מפומך שקרא אפי"ה אסור משום שנאמר מדבר שקר תרחק ועיין טוש"ע ח"מ ט"י כ"ח ס"א בהג"ה ובסמ"ע שם ס"ק י"ג-ד.

ואפי' יהי גדול בישראל גובה ארזים גבהו ככל התורה רק שאין לו יד בהא הלכתא הלי עירובין הרי הוא לא נחשב לגבי הא הלכתא, ואסור לו לחתום על זה, ועיין מאירי יומא כ"ה, ועיין מש"כ הגר"א ש"ך שליט"א בהסכמה על ס' טבילת כלים וגם על ס' בירור הלכה יו"ד שכתב שאינו רוצה להסכים כיון שאין לו יד בהלכה למעשה שמעולם עסק ועמק בעמקה של תורה כעניני לימוד עם תלמידי הישיבות רק עניני הישיבה וכי"כ הגר"א מעלצער בהסכמה זצלה"ה, וכבר הבאתי מהחינוך כמצוה דאחרי רבים להטות שאפי' יתכנסו כפלים כיוצאי מצרים שאינם בקיאים בהלכה ויבא ת"ח אחד ויכריע את כלם וגרולה מזו כתב החינוך שם דאפי' בבי"ד הגדול שאחד אומר אינו יודע בדין זה הרי אין דעתו כלום ואפי' יאמר אני סומך על דעת אותו גדול שהוא יודע שזה אינו כלום שצריך הוא לדעת ע"ש. ולכן פשוט שהחתימתם אינם בקיאים בהלכה שחתימתם עליה החתימה אינה כלום אלא השלי' להציבור והוא בכלל ומדבר שקר תרחק. וכ"ש שיש אותן שעושים לעצמן טעמים וחומרות ורוצים להכריח על אחרים שאין כאן קבלה ועיין רבינו נסים גאון ברכות דף י"ט ולאחותו באריכות דברים נפלאים ע"ש.

שנית למען כבוד שמים וכבוד התורה ולמען השלום, הנני מציע שיכנסו השני הצדדים יחד כלומר שהצד המתירין יבחרו להם שלשה או חמשה רבנים, וכך הצד שלא מסכימן מחמת חששות שלהם יבחרו להם שלשה או חמשה רבנים, והם ישגיחו

משך שנתיים או חמש שנים, שלא יצאו שום פריצות, מן העירוב כפי שחוששין לה ואם יראו שצריך, גם יעמידו משגיחים על זה, וכמבואר בחז"ל והבוא ברמב"ם שכיו"ט שלחו שלוחים להשגיח שלא יחטאו, וגם הרבנים יזהירו את העולם שישתמשו עם העירוב בקדושה ובטהרה שלא יפרצו ולא ידעו ולא ישחיתו, וכל דבר פריצות שיראו יבאו ויגידו להרבנים הנ"ל והם ידונו בזה ולאחר הזמן הזה אם יראו שלא התפרצו ולא גרם העירוב פריצות וכיוצא בזה או שכניתיים יתגלה לנו משיח צדקינו או נמשיך עד ביאת המשיח, ובעזרה"י גם אני אם יתן לי ה' חיים הנני מוכן לעזור ואשתדל בזה שיהיו ויהררו על כל יושבי העיר הקדושה שח"ו לא יצאו מגדרם ובוזה יבא שלום על ישראל והלואי שאזכה לראות שלום ואהבה ואחווה ורעות בין כל הרבנים במהרה, ואם חוששין הנני רבנן שלא יענשו על שלא מיתו כעירוב הנני מקבל עלי כסיד עונש זה שלא מיתו יותר לבטל העירוב למען השלום בישראל.

וקודם שאטיים דברי אמרתי אולי שכדאי להעיר עוד כשני דברים אשר עליהם מסתובבים ותולים באילנות גדולים בלתי הסכמתם, א) הגאון הגדול מוהר"ם פיינשטיין וצלה"ה, ואחר) כ"ק ארמ"ר מסאטמאר וצלה"ה,

ובנידון הגרמ"פ זצ"ל ולמען כבודו. הנני מעיד פה שאני הייתי בבית הגאון מוה"ר משה וצלה"ה להבחיל"ח ושאלתי אם לעשות עירוב בכארא פארק ואמר בפירוש שכן נוכל לעשות עירוב בכארא פארק ואין לו התנגדות ושאלתי אם מהרבנים שרוצים לעקור מסכת" עירובין מן הש"ס ח"ו, והיו שם אז באותו מעמד בכיתו הרב אלימלך בלוט שליט"א והרב ר' מרדכי טענדלר נכדו שליט"א, והרב ר' שלום רעזנדנער משב"ק כבי"מ שליט"א ועוד ת"ח אחד שאינני זוכר שמו, והנה הוראה זו נתפרסמה אז בשערי הלכות תורה בלאט דשיכתינו הקדושה וגם בשאר מקומות ואף אחד לא ספקס בהרבנים עד לערך שתי שנים שעשו פה העירוב למעשה אז התחילו המתנגדים להעירוב לפלפל. והנה אז באיזנא רדיתחא קרא אגודת הרבנים אסופה שהי' הגאון ר' משה וצלה"ה נשיאה (אכל לא השתתף בהאסיפה מפני תלשו), ועמד אחוה הרבנים... (כבר איננו בעולם ולא רציתי להזכיר שמו שלא יהי' לו ח"ו לגנאי כי כוונתי לשי"ש ולשבת ולא לכזות ח"ו) ושאלתי האיק הרהבוב רבני בארא פארק לעשות עירוב בכארא פארק נגר דעת ר' משה, ובקש בתוקף לחזור ולבטל העירוב והשכתי לו "בוזה הלשון ר' משה אמר לי לעשות עירוב בכארא פארק ועל פיו והוראתו סמכנו ועשינו את העירוב (וכי ע"פ הלכה מותר בלי פקפוק) ועל פיו והוראתו נסכים לבטל העירוב, והנני מסכים לחזור כי לכבוד ר' משה, אבל בתנאי אם הרב עלבערג להבחיל"ח והרב גינזבורג ואני הקטן נלך לר' משה ונשאל אותו אם הוא אמר לעשות וחזר בו וגם יגיד לי לחזור או שהוא חזר בו או שלא הבנתי מה שאמר לי נסכים לכבוד הגאון ז"ל, ועד התם אני עושה ע"פ הוראתו והכנתו של הגאון ואין אני חוזר כלל. ככל אופן אני שמעתי מפי ר' משה לעשות העירוב ולא אשמע מפי אחרים לבטל העירוב אלא אם אשמע מפי ר' משה בעצמו שיאמר לי לחזור כי אז גם כן ע"פ ההלכה נראה שמותר מ"מ הנני מוכן לחזור לכבודו, אבל רק אם אשמע מפי הגאון ר' משה שאומר לי לחזור ואני מוכן בכל זמן שיעשו לי פגישה ללכת לבית ר' משה והוצעה זו היתה בפני כל האסופה בפומביא ולא בסתר וודאי ישנם עוד רבנים שהיו שם ובהתוכם ידידי הגאון ר' צבי גינזבורג שליט"א ועוד. אבל האמת נתברר שלא רצו לעשות פגישה יחד עמהם, ולא לא יחד, אלא אפילו ליכנס לכר לא הניחו או להכנס לבית הגאון ר' משה שחששו שיתברר האמת, ולכן מאז והלאה אם נכנסתי לראות את הגאון ז"ל שהי' מירידי נפשי להבחיל"ח לעשרות השנים התנו עמי המשמשים תנאי כפול שעל הכל אוכל לדבר ולא בעניני עירוב ובלתי ברירה כן עשינו. הנה דברים כהווייתן העדות של הגאון מו"ר משה וצלה"ה

עכ"פ בעזרה"י אני תי וחי' לומר הן בעניני חי ממרים הייתם וכ"ש אחר מוחי, ואמרו ז"ל אין החי יכול להכחיש את החי ולכן כבודו של הגרמ"פ הוא שלא לסלף דבריו ועיינו להכשיל רבים בחילול שבת שלא לערב, ומי שאומר אחרת מסלפין את דבריו ממה שאמר לי ועתידי ליתן את הדין. ואם ח"ו אדם חושדני שאני מסלף הרבנים ולגרס ח"ו חילול שבת לאנשים כאלו אין אני מדבר. לבר כי מתשובותי ראי' ברורה לדברינו. והנני מביא כאן שלש תשרי שנכתבו ונרפסו בחיבוריו, ראשונה בא"ח ח"א סי' קל"ח-ט-מ, ובא"ח ת"ד סי' פ"ט שכתב תשובה להרב דר' יונג וצ"ל, עוד כתב מכתב להרב הג' פריץ שטיינבערג שליט"א בכתב"ק כטי' ניסן תשל"ד ונרפסה באג"מ א"ח ח"ד סי' פ"ו אם קצת שינויים ממה שכתב במכתבו, ועוד תשובה בטי' פ"ז-פח שם לפלעטבוש, ותשובה בח"ח סי' כ"ד לנכדו הוה"ג ר' מרדכי טענדלער שליט"א, ועוד מה שאני בעצמי דברתי פנים אל פנים ושאלתי ואמר לי בפני עם וקהל שאוכל לעשות עירוב בכארא פארק, ועוד תשובה שנכתבה אלי, וגם מה שאמר לי בע"פ. ועוד מה שכתבו אגה"ר בשמו בעתון, והוראה בעין פקחה יראה סתירות גדולות ממקום למקום שא"א להאמין שכלם יצאו מפי קדשו למי שהי' מכיר.

והנה התשובות שכתב כא"ח ח"א סי' קל"ח וא"ח ח"ד סי' פ"ט כתב שהוא בעצמו אינו רוצה לצרף לתיקון העירוב בנוא יארק וז"ל (כסי' פ"ט) הנה בדבר מאנהעטען הרי ביארתי באריכות בספרי אג"מ א"ח ח"א וכו' והמסקנא לענ"ד דמאנהעטען לא דמי למה שנהגו להקל בשאר מקומות וכו' אבל הא כבר אמרתי שאין בידינו למחות ביד המקילין וכשיתקנו הרי יהיה מותר לאיזה שיטות גם הם רבנים גדולים ומי ימחה בהם כיון שסוכרים לפי הכרעתם שיכולין לתקן והם ראויים להוראה, אבל אני בעצמי איני יכול לסייע וכו' אבל רבנים הסוכרין שיש לתקן רשאים לעשות כמו שהם סוכרים כדלעיל עכ"ל משה פיינשטיין.

הנה כתב מפורש שהגם שלדעתו אין לערב במאנהעטען, אלא שרכים וגדולים שחלקו עליו ולכן כתב ומ"מ שאין בידו למחות שהם רבנים גדולים המתירין ואם יעשו עירוב אין בידו למחות כיון שסוכרים הם לפי הכרעתם שמותר לערב וכן חזר וסיים אבל רבנים הסוכרים שיש לתקן רשאים לעשות כמו שהם סוכרים והיינו אפי' לכתחילה שכתב רשאים ולא כתב אבל רבנים הסוכרים שיש לתקן אם תקנו אין למחות אלא כתב רשאים לעשות והיינו אפי' לכתחילה ואין למחות בהם כיון שהן ס"ל שמותר לערב. וכן נדפס בהפרסם שנה ל"ג חוברת ט' דאינו מוחה בהמתידים מאחר שהטעמים להתיר מדוכים הם. ודייק לשון מדוכים וק"ל.

ובמכתבו להרב פרץ שטיינבערג שליט"א (ט' ניסן תשל"ד) שזיורו לעשות עירוב בקיורא גארדענס והתיר גם מצדו לכתחילה לעשות עירוב והוסיף לברר דבריו דמה שאסרו כשעתו הגר"א קאטלער והוא בעצמו לערב כמהאנהעטען לא הי' האיסור רק על מאנהעטען דוקא ולא על שאר עירות כבדוקלין או קיורא גארדענס או שאר עירות בארה"ב, ואדרבה כתב לאמר וז"ל הנני רואה בזה תועלת גדולה והצלה ממכשול בשוגג ובמודיר עכ"ל, וכתב להדיא דהאיסור בזמנו של הגר"א קאטלער ושל עצמו לא הי' אלא על מאנהעטען לבד. (וזה דלא קהקרו"ק שהוציאו וזייפו בשמו שחתם לאסור עירובין בכל העירות בארה"ב ח"ו כי זה זיוף גמור וכבר כתבתי כן.) ובאג"מ ח"ח סי' כ"ד תשובה שנארכה שנת תשמ"ג לנכדו הרה"ג ר' מרדכי טענולער שליט"א ד"ה אבל לפ"ו הביא מחלוקת רש"י וחוס' בד"ן ר"ה אי בעינן ששים רבוא בוקעין כו וכתב וז"ל שא"כ אצלינו איכא היתר זה משום דמקומותינו נהגו בהחלט כרש"י (עירובין זף ו' ע"א ד"ה רה"ר) שליכא דין ר"ה כשאין בוקעין ס"ד שהרי נוהגין להתיר בצוה"פ והוא משום דבכל מקומותינו נוהגין כרש"י בד"ן וודאי, ורק שאיכא יחידים מת"ח שמחמירין לעצמן ולאחרים הן עצמן עוסקין לתקן כל צה"פ שהיו בכל העיירות כדי להתיר הטלטול משום שהי' הכרח גדול ונעשה כל ככל העירות אף שהיו הרחובות רחבות יותר מט"ז אמה הרי שנוהגין כרש"י בהחלט אף לקולא ומטעם זה שסוכרים במדינתנו לגמרי כרש"י נוהגות הנשים שיוצאות בתכשיטיהן בזמנינו וכו' משום שלדינא גם כשכיל שליכא ס"ד בוקעין, נמי נוהגין כרש"י שאינו רה"ר עכ"ל.

והנה כאן דבר הגאון ז"ל אפי' ממאנהעטען גם מברוקלין שגם שם הנשים יוצאות בתכשיטין ולא כתב ד"ק בשאר מקומות מותרין לצאת בתכשיטין ולא בברוקלי ומאנהעטען וצ"ל דהגם שלדעתו הי' יכול לפרש באופנים אחרים מ"מ לאחרונה להלכה ולמעשה חזר בו מכל הג"ל והסכים למה שהעולם נוהגין כרש"י בוודאי ולא מספק ולכאורה הני מילי סתראי נינהו ממה שכתב להרב דר' יונג וי"ל וז"פ. גם לי הקטן להבח"ל אמר בפה מלא בביתו ברכים שמותר לערב בבארא פארק והנה דברים אלו נרפסו בספריו באגרות משה וגם בספדינו, וכיון שתשובה זו שכתב בשנת תשמ"ג היתה כמעט שנה לפני הסתלקותו וכתב דבכל המקומות בהחלט ובוודאי נוהגין כרש"י והכי קיי"ל וזה כדעת הבית אפרים וכל ההיתר של התכשיטין הוא על סמך זה וקבע בה מסמורות וגם הוסיף לומר דאפי' יחידים ת"ח המחמירים על עצמן לאחרים הם עצמן עוסקין לתקן כל צה"פ שהיו בכל העיירות כדי להתיר הטלטול, וכיון שכלל כל העיירות וכלל גם כל ישראל ואפי' ת"ח המחמירים אפ"ה עוסקים ומסייעין בתקון עירובין וצוה"פ להתיר הטלטול, ע"כ צ"ל דאנן על דבריו האחרונים סומכים ומותר ומצוה לערב בכל המקומות או משום תכשיטין או משום טעמים אחרים אבל פשוט דכדבריו האחרונים הכי קיי"ל. ואתי איגרות שניות או שמפרשות או מבטלות את הראשונות, כי כן ההלכה לכל יודעי דת ודין, דמה שכתב כאחרונה ובפרט שנשאל וכתב הלכה למעשה הכי קיי"ל. ומוכרח כמ"ש ושמעתי מפיו בחיים חייתו ומפיו אנו חיים..

וממ"ש צ"ע כמה שיש שמכיאין בשמו שצריך למחות בעושי עירוב וכ"ש לשכור הלחיים ולקרוע החוטים, ומביאין גם מהעתון שחתמו בשמו שהמסייע בתקון עירוב ח"ו ככלל מחלל שכת וכו' ובאמת כי מעולם לא חתם על זה שהרי שיטתו ברורה בכל מקום שלא למחות לעושי עירוב ואדרבה מצוה לסייע לאחרים לעשות צה"פ אפי' מי שמחמיר לעצמו, וא"כ דלא מקרי המטלטל או המסייע בעירוב מחלל שבת ח"ו,

ולכן המקלקלים את העירוב הם מעשה אלימות וטעראר ולא יעשה כן בישראל שהרי הגאון ז"ל כתב להדיא שמותר לערב ע"פ להרצים בעירוב ומ"ל כהפוסקים שמותר לערב, אין למנוע אותם אלא אדרבה כתב שהיחידים המחמירין על עצמן, לאחרים גם הם מסייעים ועוסקים לתקן צה"פ, וממילא פשוט רכל אותם שבאים וטוענים בשם הגרמ"פ להשוות ולקלקל העירוב ומשום כבודו, וזה ודאי לא די שאינו כבודו אלא זה בזיונו ממש ונגד הפסק שפסק שיכולין לערב ושאינן למחות בשום אופן אלא אדרבה לסייע לעשות צה"פ אפילו המחמירין וזה כבוד ר' משה זצלה"ה והמקלקלין בשמו מבזין כבודו שהוא כתב כפי שאינן למחות והם מחזים ומחללין השם ח"ו, והגם שאני דן אותם לכף זכות שלא ידעו דעת הגרמ"פ זצלה"ה ורק שמעו מהמסיתים וודאי מהיום והלאה יתדלו ממעשיהם לפסול את העירוב ולגרום חילול שבת לבנ"י הכשרים, וכבר כתבתי בכמה מקומות כי כמה שהוא מקלקל העירוב הוא מסייע לחילול שבת וח"ו רבצה עליו קללת האב"נ א"ח סי' רס"ו שכתב המתעקש ומונע מלהעמיד עירובין הוא מתטיא את הרכים ועתיד ליתן את הדין ושמוח לבי שלמעשה לא מלאה לבם של המתעקשים מלהפריע את המעמידים את העירוב ממעשיהם ע"ש וכת' הר"ם סי' ר' או גדול מזה שכתב התשב"ץ דמי שלבו נוקפו שמה מינות נזרקה וזכות גדול למי שיש לו יד בתקון עירובין ע"ש. זה מה שראיתי לברר הנוגע להגרמ"פ.

ובדבר מה שמביאין בשם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצלה"ה משונה שמועה זו משאר שמועות, כי בעצם אין שום מכתב לא כתשי ולא במכתביו ולא בספריו על התורה לא יזכר ולא יפקד דעתו הקדושה בענין עירוב כלל וכלל לא, ולאידך גיסא ישנם כמה עדיות מכתישות זה את זה הללו וגם העדות שמעידים אינו בגדר ערות אלא בגדר של מדומה על סמך אומרים שמסתמא הו' מן האוסרים שכן ח"ו דרכו בקודש להתמיר לעולם וכ"ש בעירובין, והללו ואומרים שכן דברו עתו וקבלו הימנו שהי' מתיר לעשות עירוב, והנה לדינא בעדות מוכחשת יש שתי אופנים אם הוא דבר שא"א שתור בו וכיצא בו או עכ"ה ערותן בטל וכאלו לא הי' לא זה ולא זה ואין לדון ע"פ עדותן, ואם הוא בדבר שאפשר ששניהם אמת ופעם אמר כן ופעם אמר כן שחזר או אזלינן בתור בתור דאמרינן שתרויהו אמת אלא שראשונה דילדוחא הם ואחרונה מזקנותי וכן מציינו בגמ' כמה פעמים ובפוסקים וכמ"ש ממר בר רב אשי הא ראבא קטנותא הוא ובזקנותא הדר ביה וכן מציינו בפוסק שסותר עצמו ממקום למקום אם יודעים איזה מהם שאמר לאחרונה הכי קיי"ל ואם לא ירעינן או אזלינן בתר מקום שדן להלכה למעשה ולמשל היכא דכתב פ"י על הש"ס וכיצא בו וכתב אופן אחד ושוב כתב תשובה וכתב באופן אחר אזלינן בתר התשו' כי זה הלכה למעשה.

ובגמ' ב"ב (ק"ל ע"ב) ת"ר אין למדין הלכה לא מפי למור ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה שאל דאמרו לו הלכה למעשה ילך ויעשה מעשה ובלבד שלא ידמה וכו' ואמר להו רבא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע כי אתא פסקא דדינא דידי לקמיכו וחזיתו ביה פירכא לא תקרעוהו עד דאתיתו לקמאי אי אית לי טעמא אמינא לכו ואי לא הדרנא בי לאחר מיתח לא מיקרע תקרעוהו ומגמר נמי לא תגמרו מיניה לא מיקרי תקרעיניה דאי הואי התם ולמא הוה אמינא לכו טעמא מגמר נמי לא תגמרו מיניה דאין לדיין אלא מה שענינו רואות ע"כ. וברשב"ם שם עד דאמינא לכו הלכה למעשה שאומר לכם הלכה בשעה שתשאלו לי על ידי מעשה דבשעת מעשה אדם ידא לידון ומכוין לבו יותר. פסקא דדינא שפסקתיו ומסרתיו לאדם להיות לדאי' בידו אל תקרעוהו לבטל רב"י. ואל תגמרו לדון מיניה אלא כפי שדעתכם נוטה דאין לו לדיין אלא מה שענינו רואות דתנ"י במס' נדה (כ' ע"ב) רבי ראה רם כלילה וטימא ראה ביום וטרוהו המתין שעה אחת וראהו וחזר וטימא אמר אוי לי שמה טעיתי ומקשינן ודאי טעה דתנאי וכו' אלא אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות, וכו' ובפ"ק דסנהדרין נפקא לן מועמכם כדבר המשפט עמכם ברבר עמכם במשפט אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות. וע"ש באריכות ובהג' הבי"ח ועיין טוש"ע ח"מ סי' רפ"א ס"ד-ה.

ולדיין להלכה אפי' היינו מוצאין איזה כתב לפלפל ולא נכתב להלכה לאיסור אכתי היינו יכולין לומר דאולי כשהי' בא למעשה הי' חזרו כו, וכ"ש ובפרט כהיום כאן שלא מצאנו מכתב או תשובה הלכה למעשה שפסק להיתר או לאיסור אלא שבאים עכשיו אנשים אנשי שלומו מעב"ק זצלה"ה וכל אחר אומר בשמו השארות לפי שיטתו ומשכחו גבדי לגברא ודאי שכיון שאין לנו הלכה ברורה שאמר הלכה למעשה אין ללמוד מזה לא איסור ולא היתר, ולא זאת אלא מ"מ נראה כיון דיש לן עדות הרהג"צ זקן הרבנים מוהרש"ק שליט"א גאב"ד אודווארי, פוסק מובהק ובע"מ חבורים חשובים שהי' אתו עמו כארבעים שנה בהתאחדות הרבים ועמר על דעת רבו וכו' והעיר בעל פה ובכתב שבאו לפני כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצוקלה"ה הוא ואחיו גאב"ד ראצפערט זצ"ל להבח"ל לרבר בענין תיקון עירוב בווייליאמסבורג והסכים להם וגם נתן לאחיו שלש מאות דאללאר להשתתף בהוצאת העירוב והי' במעמו המשב"ק שם, וגם אח"כ נעשה העירוב בהסכמת הרבנים דווייליאמסבורג והי' שם עירוב כשר לכמה חדישים אלא שאח"כ באו פריצים ושברוהו, וגם המשב"ק הרב החסיד מוה"ר

יוסף אשכנזי מעיד כן וכן אמר לי להדיא המשב"ק שכך היתה המעשה והוא הי' שם, וגם הרהגה"צ כ"ק אדמו"ר מפאפא זצ"ל"ה העיד כן בשם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר וצלוקלה"ה וראי דלהם שומעין, וח"ו להוציא לע"ז על אדם צדיק וגדול בישראל שח"ו כונתו להעיד בשם הגה"ק מסאטמאר להתיר מה שאסר ולחשוך שרוצה ח"ו לגרום חילול שבת בישראל, והגם שישנם מגידים אחרים אבל הרי צ"ל או שחזר בו ותרוייהו אמת, או שאמרו כדרכי להו, וכאמת כי ראיתי מכתב אחר מערות שמעיד בשמו לאיסור ולא כתב שכן שמע מפיו אלא כתב כי א"א לתאר שכ"ק האדמו"ר יתיר עירוב, ועוד עזות כיוצא בזה ואולי זה שאמרו שם בגמ' ב"ב ובלבד שלא ידמה ובגמ' שם פריך מאי שלא ידמה וברוך צחות י"ל הכוונה גם על זה שלא ידמה ברמין ויחשוב מטמא כן הי' דעתו.

איכרא דכבר כתבתי בספרי אום אני חומה (מהדורא חדשה תש"ס סי' ע"ב) בנרן הכחשת העדים בשיטת הגה"ק מסאטמאר זצ"ל"ה דקדקתי בלשון הגאון מדעברעצין זצ"ל שלא כתב דשמע מכ"ק האדמו"ר שאסר אלא כתב שא"א לו להאמין שכן דעת קדשו לתקן עירוב בכרוקלין ע"ש, וכן ערות הגאון ר' רפאל זילבער ז"ל שכתב רק מזמן עסקתי בעירוב כמאנהעטען וכ"ו וכן עדותו של הרחי"ל טייטעלבוים גאב"ד מנידבאטור זצ"ל"ה ולא כתבו בתור ערות מה ששמעו בבירור לאסור, ולא הבנתי לשון שא"א לו להאמין הלא כאן מעידים שתי או שלשה עדים כשרים הגאון מאדווארי שליט"א ואחיו הרה"ג מראצפערט זצ"ל"ה והרה"ג ר' יוסף אשכנזי ובשם כ"ק האדמו"ר הגאון מפאסא ערות מפורשת שאמר להתיר לעשות, וזה הי' עוד בשנת ל"ג-ל"ד, ואז לא אמרו כלום הני רבנין המעידים נגר ומדשתקו או ש"מ דניחא להו ומה שאח"כ כתבו כבר צ"ע וא"כ ודאי שההלכה כעדות המפורשת מפי גאוני כשרים להעיד ע"ש בספרי הג"ל ועיין יכמות (ע"ז ע"א) ועמשה בן איש וגו' ובתוס' שם ד"ה אם ובטווי"ד סי' רמ"ב סל"ז בהג"ה וזה פשוט מאד.

עכ"פ לרינא מה שנראה דכיון דליכא שום הוכחה בכתב לא כתשי' ולא במכתבים או בכתבים עה"ת לאיסור ויש לן הני גדולי הרבנים שיחיו שמעירים בכתב ובע"פ להתירא קיי"ל כחה דהתידיא ערין וכפרט בעירובין דקיי"ל הלכה כדברי המיקל ואמרינן אלו הי' גם האחרים בחיים התייתם היו מודים למעכ"ג מאדווארי, ועכ"פ אפי' היו מכחישים ממילא לא הי' עדותם מועיל כלום דהר"ל הכחשה בעדים שבטלה עדותן וכאלו לא הי' ולכן בין כך ובין כך אין לחשוב בין המחמירין את כ"ק אדמו"ר מסאטמאר וז"פ. והאמת כי גם אני שמעתי מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א לפני כעשרים שנה שאמר שדורו כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל"ה מעולם לא אסר עירובין לא בויליאמסבורג ולא בבארא פארק וגם כפי השמיעה כן אמר לירידי הגאון מוה"ר ח. ל. כ"ץ שליט"א גאב"ד סערדעהעלי ובמעמד אחיו ירידי הגאון אב"ד וראש ישיבה וויען שליט"א, הכי נקטינן להלכה ופשוט. ולפי"ז נמי הבאים בשם הגה"ק מסאטמאר לאסור ולמחות ולקלקל העירוב לא די שלא עושין כהלכה אלא גודמין בזיון לרבם אלא שגם מחטיאים את הרבים כמ"ש האב"ג בשמו והוא איסור בפני עצמו.

ולסיום הדברים אפרוש כפי לשמים בתפלה י"ד מלפניך אבינו שבשמים עושה שלום במרומיזו יעשה שלום עלינו והפורס סוכת שלום יפרוש סוכת שלומנו עלינו ועל כל עמו ישראל ועל בארא פארק, ידידכם העומד לשרת אחינו בני"י עבד נרצע לאדוניו בלו"נ

מנשה הקטן